

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

DERSLER CEPTE

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 10

ÜNİTE

HİKÂYE

KONU

- Dede Korkut Hikâyeleri
- Halk Hikâyesi
- Cenknâme
- Mesnevi
- Tanzimat Dönemi Hikâye
- Millî Edebiyat Dönemi Hikâye
- Yazım Kuralları
- Noktalama İşaretleri

DERSLER CEPTE 2. SAYI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 10. SINIF

ISBN 978-975-11-6636-4

Genel Yayın Yönetmeni

Halil İbrahim TOPÇU

Yayın Koordinatörü

Dr. Yasin ELÇİ

Yazar Ekibi

Gül GÜNDOĞDU, Öğretmen
Ayşen ÖZTAŞ ÇELİK, Öğretmen
Banu İLHAN, Öğretmen
Beste ERDEMOĞLU, Öğretmen
Fadime AYDINTÜRK, Öğretmen
Mustafa ÖZDAMAR, Öğretmen
Nedret YILDIZHAN, Öğretmen
Orhan GÖZÜBÜYÜK, Öğretmen
Safiye YILMAZ, Öğretmen
Sündüs ÇANKAYA, Öğretmen

Dizgi - Tasarım Ekibi

Beste ERDEMOĞLU, Öğretmen
Özkan KAYA, Öğretmen
Senan SARIKAYA, Öğretmen

Türkçe yayın hakları MEB, 2023

Tüm yayın hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz ve kullanılamaz.

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif ERSOY

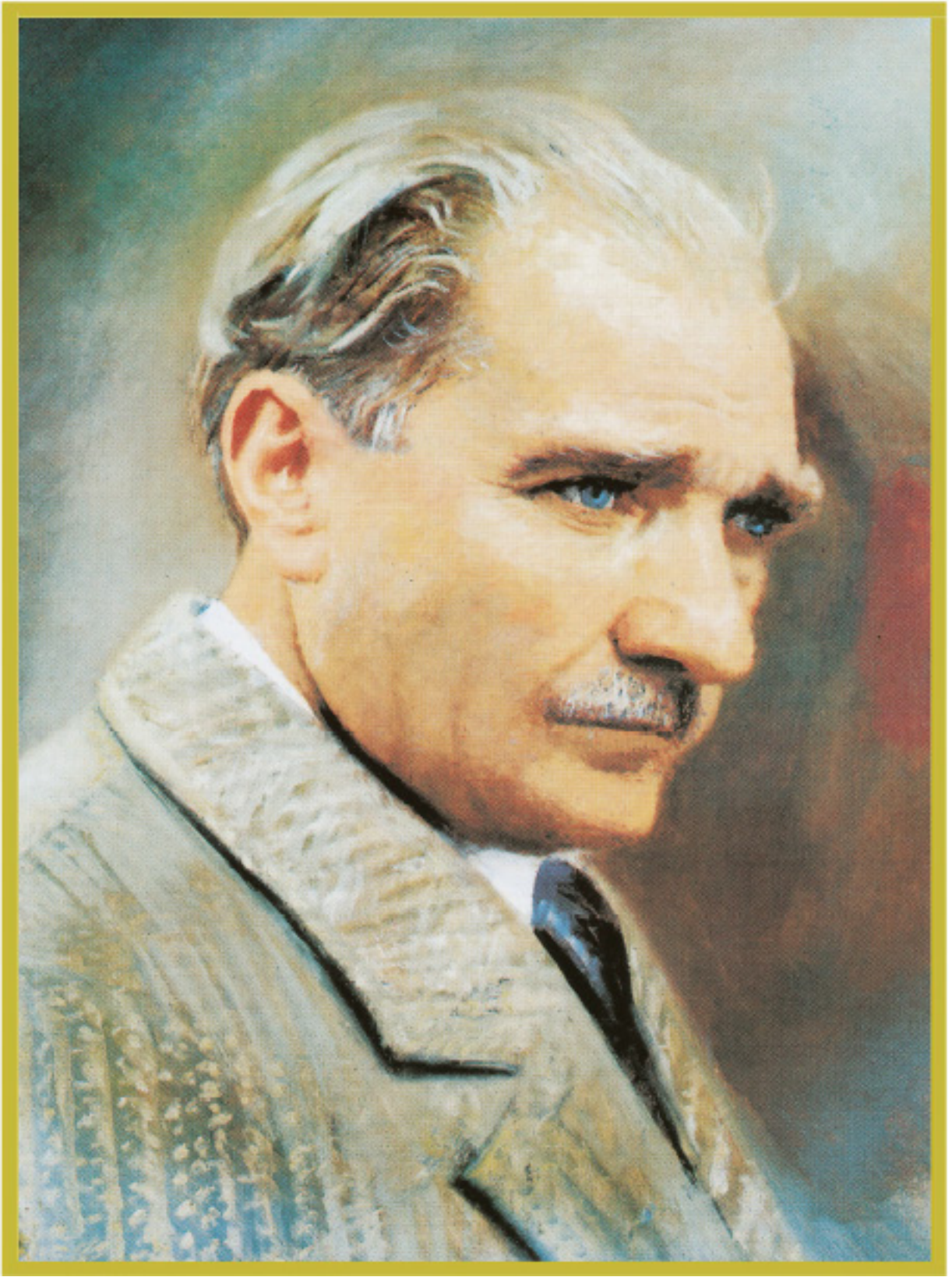
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyen dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namûsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

Ön Söz	8
Hikâye	10
Açık Uçlu Sorular - Hikâye	13
Çoktan Seçmeli Sorular - Hikâye	14
Fiilimsiler	16
Açık Uçlu Sorular - Fiilimsiler / Yazım ve Noktalama	17
Çoktan Seçmeli Sorular - Fiilimsiler / Yazım ve Noktalama	18
Cevap Anahtarı	19

Değerli Öğretmenler ve Sevgili Öğrenciler,

Sizler için hazırlanan Dersler Cepte fasiküllerinde tüm derslerdeki aylık konu özetlerini bulacaksınız. Gerek yazılılara hazırlanırken gerek konu tekrarı yaparken Dersler Cepte fasikülündeki konu özetleri size yol gösterecektir. Konu özetlerinin maddeler hâlinde ve görsel ağırlıklı olması bilgilerinizin kalıcı olmasında kolaylık sağlayacaktır. Konu özetlerinin yanında “Hatırlayalım, Kritik Bilgi, Dikkat, Faydalı Linkler, Araştırma, Bir Örnek de Sen Ver, Biliyor Musunuz?, Filozof Der ki, Felsefe Sözlüğü, Haritada Bulalım” gibi bölümlerle konuların en önemli noktalarını ve ilgi çekici yanlarını görmüş olacaksınız. Böylece eğlenirken aynı zamanda da bilgilerinizi pekiştirme fırsatı bulacaksınız.

Açık uçlu ve çoktan seçmeli sorularla tekrar ettiğiniz bilgileri kullanabileceksiniz. Karekodlar aracılığıyla çoktan seçmeli soruların video çözümlerini izleyerek sorulara anında dönüt alabileceksiniz. Her konuyla ilgili çıkmış soruların yer alması da üniversiteye hazırlık yolculuğunda sizlere rehberlik edecek ve işlediğiniz konuların ne kadar önemli olduğuna dair fikir verecektir. Ayrıca OGM Materyal web sitesi, yardimci.kaynaklar.meb.gov.tr ve eba.gov.tr adresleri üzerinden fasiküllerimize kolay ulaşma imkânına sahip olacaksınız.

Millî Eğitim Bakanlığı olarak alanında yetkin uzmanlarca titizlikle hazırlanmış ve denetimden geçmiş olan Dersler Cepte fasikülleriyle öğrenci ve öğretmenlere derslerin işlenişi ve tekrarı noktasında katkı sunulması amaçlanmaktadır.

Halil İbrahim TOPÇU
Ortaöğretim Genel Müdürü

Neler Öğreneceğiz?

Dersler Cepte'nin "Konu Özeti" bölümünde hikâye türünün Türk edebiyatı tarihi içinde Cumhuriyet Dönemi'ne kadar olan dönemde gösterdiği değişim ve gelişimini, sözcük türlerinden filimsileri öğreneceğiz. Noktalama işaretleri ve yazım kuralları ile ilgili de sorular çözeceğiz. "Kritik Bilgi, Hatırlayalım, Biliyor Musunuz?, Faydalı Linkler" bölümlerinden yola çıkarak bu bilgileri daha kalıcı hâle getireceğiz. Noktalama işaretleri ve yazım kuralları ile ilgili soru çözeceğiz. Açık uçlu ve çoktan seçmeli sorularla da bilgilerimizi pekiştireceğiz.

Dede Korkut Hikâyeleri	
Halk Hikâyesi	
Cenkname	
Mesnevi	
Tanzimat Dönemi Hikâye	
Millî Edebiyat Dönemi Hikâye	
Yazım Kuralları	
Noktalama İşaretleri	

TYT TÜRKÇE SORULARININ KONULARA GÖRE DAĞILIMI

	ÜNİTE	KONU	2018 TYT	2019 TYT	2020 TYT	2021 TYT	2022 TYT	TOPLAM SORU SAYISI
10. SINIF	GİRİŞ	TÜRKÇENİN TARİHİ GELİŞİMİ	-	-	-	-	-	-
	HİKÂYE	SÖZCÜK TÜRLERİ - FİİLİMSİLER	3	-	1	-	-	4
	ŞİİR	SÖZCÜK TÜRLERİ - İSİM TAMLAMALARI	-	-	1	-	-	1
	DESTAN / EFSANE	SÖZCÜK TÜRLERİ - SIFAT TAMLAMALARI	-	-	1	-	-	1
	ROMAN TİYATRO ANI HABER METNİ GEZİ YAZISI	CÜMLE ÇEŞİTLERİ	-	-	-	-	-	-
	GİRİŞ HİKÂYE ŞİİR DESTAN / EFSANE ROMAN TİYATRO HABER METNİ GEZİ YAZISI	YAZIM KURALLARI	2	2	2	2	2	10
		NOKTALAMA İŞARETLERİ	2	2	2	2	2	10
								26

AYT TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI SORULARININ KONULARA GÖRE DAĞILIMI

AYT TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI SORULARININ KONULARA GÖRE DAĞILIMI								
10. SINIF	ÜNİTE	KONU	2018 AYT	2019 AYT	2020 AYT	2021 AYT	2022 AYT	TOPLAM SORU SAYISI
	GİRİŞ	EDEBİYATIN TARİH VE DİN İLE İLİŞKİSİ	-	-	-	-	-	-
		EDEBİYATIN TARİHİ DÖNEMLERİ	-	-	-	-	-	-
	HİKÂYE	HALK HİKÂYESİ	1	-	-	-	-	1
		MESNEVİ	1	1	1	-	1	4
		TANZİMAT DÖNEMİ HİKÂYESİ	-	-	-	-	-	-
		MİLLÎ EDEBİYAT DÖNEMİ HİKÂYESİ	-	-	-	-	-	-
	Şiir	İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK ŞiİRİ	-	-	-	-	-	-
		GEÇİŞ DÖNEMİ ESERLERİ	-	-	1	-	-	1
		HALK ŞiİRİ	-	-	1	1	-	2
		DİVAN ŞiİRİ	4	3	3	4	4	18
	DESTAN / EFSANE	DESTAN	-	1	1	-	1	3
		EFSANE	-	-	-	-	-	-
	ROMAN	DÜNYA EDEBİYATINDA ROMAN	-	-	-	-	-	-
		TANZİMAT DÖNEMİ TÜRK ROMANI	1	-	1	2	-	4
		SERVETİFÜNUN DÖNEMİ TÜRK ROMANI	1	-	-	1	-	2
		MİLLÎ EDEBİYAT DÖNEMİ TÜRK ROMANI	1	2	-	-	1	4
	TİYATRO	GELENEKSEL TÜRK TİYATROSU	-	1	-	1	1	3
		TANZİMAT DÖNEMİ TÜRK TİYATROSU	1	2	-	-	1	4
	ANI	SERVETİFÜNUN DÖNEMİ'NDE ANI	-	-	-	-	1	1
		CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE ANI	-	-	-	-	-	-
	HABER METNİ	HABER METNİ						
	GEZİ YAZISI	DİVAN EDEBİYATINDA GEZİ YAZISI	-	-	-	-	-	-
CUMHURİYET DÖNEMİ EDEBİYATINDA GEZİ YAZISI		-	-	-	-	-	-	
								46

Yukarıdaki tablo YKS sorularının son beş yıla göre dağılımını göstermektedir. ÖSYM, YKS sorularını bütün kazanımlara ve konulara yönelik belirleyebilir.

HİKÂYE

- Hikâye (öykü); yaşanmış ya da yaşanabilir olay veya durumların kişi, yer ve zamana bağlı olarak okuyucuda heyecan ve zevk uyandıracak şekilde anlatıldığı kısa edebî türdür.
- Hikâyeler genel olarak **olay hikâyesi** ve **durum hikâyesi** olmak üzere ikiye ayrılır.
- Hikâyedeki olayın serim, düğüm ve çözüm bölümlerine uygun olarak mantıksal bir sıralamayla sonuca bağlandığı hikâye türüne **olay hikâyesi** denir. Olay hikâyelerinin temeli bir olay anlatımına dayanır. Bu hikâyelerde okuyucuda merak ve heyecan duygusu uyandırılır.
- Günlük yaşamın bir kesitini ele alıp anlatan hikâye türüne **durum hikâyesi** denir. Bu tarz hikâyede serim, düğüm, çözüm bölümleri bulunmaz; okuyucunun merak duygusuna seslenilmez.
- Hikâyenin yapı unsurları **kişiler, olay örgüsü, mekân (yer), zamandır**.

Cumhuriyet Dönemi'ne Kadar Hikâyenin Değişim ve Gelişimi

- Türk edebiyatında halk hikâyeleri, destanlar, masallar, mesneviler ve *Dede Korkut Hikâyeleri* Tanzimat Dönemi'ne kadar hikâyenin yerini tutmuştur.
- Batı edebiyatının etkisiyle Tanzimat Dönemi'nde günümüz hikâyesinin ilk örnekleri oluşturulmaya başlanmıştır.

DEDE KORKUT HİKÂYELERİ

- Türk edebiyatı ürünlerinden olan *Dede Korkut Hikâyeleri*, destandan halk hikâyeciliğine geçiş özelliklerini gösterir. Bu hikâyelerde Oğuzların hayatı ve komşularıyla olan mücadeleleri anlatılır.
- Dede Korkut Hikâyeleri* Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde XIV. yüzyıl sonlarında veya XV. yüzyıl başlarında halk ağzından derlenerek yazıya geçirilmiştir.

Dikkat!

Eserin asıl adı *Kitâb-ı Dedem Korkud Alâ Lisân-ı Tâife-i Oğuzân*'dır (Oğuzların diliyle *Dedem Korkut'un Kitabı*).

Dikkat!

Her hikâyede adı geçen, olaylardan hisse çıkaran, hana dua eden Dede Korkut; hikâyenin yazarı değil daha çok manzum destani hikâyeler anlatan, ozanları simgeleyen bilge bir kişidir.

Biliyor musunuz?

Dede Korkut Hikâyeleri'nin Dresden, Vatikan, Türk Tarih Kurumu ve Günbed yazmalarından sonra bir nüshası daha bulunmuştur. Bu yeni nüshaya Bursa nüshası adı verilmiştir.

Dersi İzleyelim

Dede Korkut Hikâyeleri'nden Bir Örnek

Halk Hikâyesi

- Halk hikâyeleri, göçebe hayattan yerleşik hayata geçişin ilk ürünlerindendir.
- Halk hikâyeleri, nazım nesir karışık bir şekilde oluşturulmuş uzun soluklu olayların anlatıldığı eserlerdir.
- Bu hikâyelerinin konuları genellikle aşk ve kahramanlıktır.
- Genellikle meddahlar ve saz ustası âşıklar tarafından anlatılan halk hikâyelerinde ezgi ve şiir iç içedir.
- Halk hikâyelerinde konuşma dilinin özellikleri görülür.

Cenknâme

- Cenknâmeler, XIII. yüzyıldan itibaren Anadolu sahasında tercüme, telif ve adapte yoluyla işlenmiştir.
- Sözlü gelenek ürünü olan cenknâmeler, sonradan yazıya geçirilmiştir.
- Cenknâmeler; şekil bakımından nazım, nesir veya nazım-nesir karışık olarak kaleme alınmıştır.

Fuzûlî

Mesnevi

- Mesnevi, divan edebiyatına ait bir nazım şeklidir.
- İran edebiyatından Türk edebiyatına geçen bu nazım şekli, beyitlerden oluşmaktadır.
- Genellikle aruzun kısa kalıplarıyla yazılan mesnevilerde beyit sınırlaması yoktur.
- Mesnevilerde aşk, kahramanlık, din, tasavvuf gibi konular işlenmektedir.
- Mesneviler, divan edebiyatında günümüz roman ve hikâyesinin yerini tutan eserlerdir.

Dikkat!

Fuzûlî'nin *Leylâ vü Mecnun* mesnevisi, edebiyatımızın beşerî aşktan ilahi aşka geçişi anlatan seçkin örneklerindendir.

Kritik Bilgi

Lamî Çelebi, Taşlıcalı Yahya, Ali Şir Nevaî gibi bazı sanatçılar **hamse** sahibidir.

Dersi İzleyelim

Halk Hikâyesi Örneği

Dersi İzleyelim

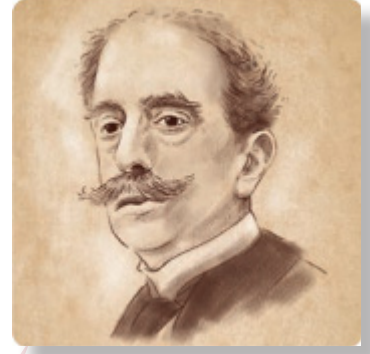

Bir Mesnevi Örneği

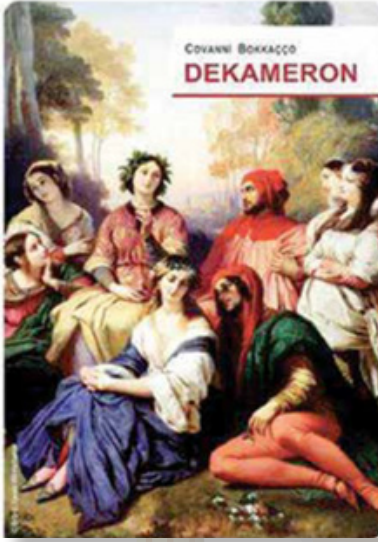

Tanzimat Dönemi Hikâye

- Ahmet Mithat Efendi tarafından yazılan *Letâif-i Rivâyât* adlı eserler serisindeki hikâyeler, Türk edebiyatındaki **ilk yerli hikâye** örnekleridir.
- Sâmpaşaazâde Sezâi'nin *Küçük Şeyler* adlı hikâye kitabı Türk edebiyatında **Batılı anlamda ilk hikâye** örneği olarak kabul edilir.
- Tanzimat edebiyatı sanatçıları romantizmin etkisiyle toplumu bilgilendirmeyi amaçladıkları için bu dönemde verilen eserlerin çoğu teknik yönden kusurludur.
- Hikâye türünün başarılı örnekleri Servetifünun Dönemi, Millî Edebiyat Dönemi ve Cumhuriyet Dönemi'nde verilmiştir.

Sâmpaşaazâde Sezâi

Hatırlayalım

Hikâye türünün ilk örneği kabul edilen eser XIV. yüzyılda İtalyan edebiyatında Boccaccio'nun yazdığı *Decameron*'dur.

Biliyor musunuz?

Tanzimat Dönemi'nde hikâyeler gazetelerde bölümler hâlinde yayımlanarak okuyucuya ulaştırılmıştır.

Millî Edebiyat Dönemi Hikâye

- Ömer Seyfettin, Türk edebiyatında olay hikâyeciliğinin öncüsü kabul edilir.
- Millî Edebiyat Dönemi sanatçıları konuşma dilini yazı dili hâline getirmeyi amaçlamışlar ve eserlerini bu doğrultuda vermişlerdir.
- Ömer Seyfettin'e göre millî bir edebiyat ancak halkın kullandığı dille gerçekleştirilebilir.
- Refik Halit Karay, Millî Edebiyat Dönemi'nin önde gelen hikâyecilerinden biridir.
- Millî Edebiyat Dönemi'nde Halide Edip Adıvar, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Aka Gündüz, Reşat Nuri Güntekin hikâye türünde eserler vermişlerdir.

Ömer Seyfettin

Dikkat!

- 1911'de *Genç Kalemler* dergisinde "Yeni Lisan" makalesinde ileri sürülen görüşler dilde sadeleşme hareketini başlatmıştır.
- İkinci Meşrutiyet (1908) sonrasında "Türkçülük" adı verilen ulusçuluk hareketinin ortaya çıkmasıyla "edebiyatta ulusal kaynaklara dönme" düşüncesi doğmuştur. Bu düşüncenin etkisiyle dilde sadeleşmeyi, hece ölçüsünü benimsemeyi, yerli hayatı yansıtmayı amaç edinen şair ve yazarlar tarafından Millî Edebiyat hareketi başlatılmıştır.

Dersi İzleyelim

Tanzimat Dönemi'nden Bir Hikâye Örneği

Millî Edebiyat Dönemi'nden Bir Hikâye Örneği

[illegible]

Araştırma

1. ----. Ya yaşanan yerin betimlenmesi ile ya kişilerin tanıtılması ile ya onların birbiriyle olan ilişkilerinin verilmesi ile ya da çatışmaya konu olan olayın anlatılması ile başlanır. Kimi zaman da kişiler ve onların ilişki içinde bulundukları kişilerin yaşamlarından kesitler sunulur. Böylece hikâyeye ortasından başlanır, sonra başa dö-nülür. Kimi zaman da hikâye karşılıklı konuşmalarla başlar. Ko-nuşmalar aracılığıyla mekân ve kişiler hakkında kısa bir açıklama yapılır.

Bu parçanın başına düşüncenin akışına göre aşağıdaki cüm-lelerden hangisi getirilmelidir?

- A) Hikâye farklı kişilerin ağzından aktarılabilir.
- B) Hikâyede karşılıklı konuşmalar tekdüzeliği engeller.
- C) Hikâyelerin başlangıçları birbirinden farklı olabilir.
- D) Hikâyenin ne zaman, nerede geçtiği önemlidir.
- E) Hikâyenin konusunu belirlemek iyi bir gözlemciliği gerektirir.

2. Gerçek ya da gerçeğe yakın olaylar anlatılır. Geleneksel bir içe-riği olan, kuşaktan kuşağa sözlü olarak aktarılan halk edebiyatı ürünlerindendir. Genellikle aşk ve kahramanlık konularını işler. Kişilerin olağanüstü özellikleri oldukça sınırlıdır. Belirli anlatıcıları vardır. Bu kişiler genellikle meddahlardır. Nazım-nesir iç içedir. *Kerem ile Aslı, Ferhat ile Şirin, Arzu ile Kamber* örneklerinden birkaçıdır.

Bu parçada tanıtılan yazı türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hikâye
- B) Halk hikâyesi
- C) Masal
- D) Destan
- E) Efsane

3. Ünüm anla, sözüm dinle Bay Büre Bey,
Yüce Tanrı sana bir oğul vermiş, bağışlasın!
Ağır sancak götürdüğünde Müslümanlar arkası olsun!
Karşı yatan karlı dağlardan aşit versin!
Kanlı kanlı sulardan geçer olsa geçit versin!
Kalabalık kâfire girdiğinde Ulu Tanrı senin oğluna fırsat versin!

Bu parça aşağıdaki eserlerden hangisinden alınmıştır?

- A) *Dede Korkut Hikâyeleri*
- B) *Oğuz Kağan Destanı*
- C) *Divânı Lugâtî't-Türk*
- D) *Battalname*
- E) *Makâlât*

4. [Bu mektuplar] bizim Yeni Cami'deki mektupçulara bedel Avru-pa'da 'ecrivain public' (akriven publik) dedikleri mektupçuların hazır litografya ile tab ettirmiş oldukları on paralık mektuplardan idi ki yalnız isim yerleri açık olduğu hâlde onları doldurup irsal ederler. Bu mektuplardan babalara ve validelere olanların mealle-ri yalnız temin-i sıhhat ve afiyetten ibaret olup sevdalılara gönde-rilenlerde ömrünün son gününe kadar sevdadan ayrılmayacağına ve asla hıyanet etmeyeceğine dair teminat dahi vardır. Olabilir ki nefer hastaneden mektup gönderir de yine anasına ve babasına sıhhat ve afiyetini temin eder.

Aşağıdakilerden hangisi *Letâif-i Rivâyât* tan alınmış bu met-nin türü ve ait olduğu tarihsel dönemle ilgili olarak doğru-dur?

- A) Deneme-Millî edebiyat
- B) Hikâye-Tanzimat edebiyatı
- C) Hatıra (Anı)-Servetifünun dönemi
- D) Münşeât (Mektup)-divan edebiyatı
- E) Roman-Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatı

5. Aşağıdakilerden hangisi dinî destansı hikâye özelliği taşır?

- A) *Dede Korkut Hikâyeleri*
- B) *Cenknâmeler*
- C) *Kerem ile Aslı*
- D) *Leyla ve Mecnun*
- E) *Âşık Garip Hikâyesi*

AYT 2018

6. "Kuşların dili" anlamına gelen ve mesnevi nazım şeklinde ya-zılmış olan ---- adlı eser, İranlı şair Feridüddin Attar tarafından kaleme alınmıştır. İçinde tasavvufi hikâyeler bulunan eserin Türkçe uyarlaması, yazıldığı dönemin dil özelliklerini göster-mesi bakımından oldukça önemlidir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) *Makâlât*
- B) *Garibnâme*
- C) *Mantiku't-Tayr*
- D) *Dânişmendnâme*
- E) *Atebetü'l-Hakâyik*

7. Dede Korkut Hikâyeleri ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Kitabın ön sözünde Dede Korkut hakkında bilgi verilir.
- B) Kitaptaki hikâyelerin anlatıcısı ve yazarı Dede Korkut olduğu için eser bu adla anılmıştır.
- C) Türklerin tarihsel, sosyal, kültürel hayatını yansıtmaya bakımından önemli bir kaynaktır.
- D) Destan geleneğinden halk hikâyeciliğine geçişin ilk örneği kabul edilir.
- E) Destan ve masal motiflerini yansıtmaya yönünden destansı halk hikâyeleri olarak da anılmaktadır.

- 8. Halk topluluğu önünde, hikâyeci âşıklar tarafından söylene nesir ve nazım karışık hikâye çeşidine halk hikâyesi denir. Yazarları belli olmayan bu hikâyelerin çoğunun konusu *Kerem ile Aslı, Tahir ile Zühre, Âşık Garip*'te olduğu gibi sevgidir. *Köroğlu* gibi kahramanlık hikâyeleri de vardır. Halk hikâyelerinde mensur kısımlar taklitler ve jestlerle, manzum kısımlar ise saz çalarak söylenir. Bu hikâyelerde de olağanüstü olaylara çok yer verilmiştir. Halk hikâyesi, destan çağları geçtikten sonra, eski destanların yerini tutmuştur. Bugün ise modern romanla tiyatro ve sinema halk hikâyesinin yerini almıştır.**

Bu parçada halk hikâyesi ile ilgili aşağıdaki sorulardan hangisinin cevabı yoktur?

- A) Halk hikâyelerinin konuları nelerdir?
- B) Halk hikâyeciliğinin ünlü yazarları kimlerdir?
- C) Halk hikâyesi örnekleri nelerdir?
- D) Halk hikâyesinin tanımı nedir?
- E) Halk hikâyesinin yerini günümüzde hangi türler tutmaktadır?

9. Aşağıdaki eserlerden hangileri tamamıyla Ömer Seyfettin'e aittir?

- A) *Efruz Bey, Bahar ve Kelebekler, Yalnız Efe*
- B) *Yeni Turan, Türk Sazı, Ashab-ı Kehfimiz*
- C) *Mahcupluk İmtihanı, İlk Düşen Ak, Cenk Şarkısı*
- D) *Bomba, Yarınki Turan Devleti, Türk Töresi*
- E) *Ferman, Kaşığı, Siyah Lale*

AYT 2020

- 10. Bâtil isteyü hakdan ayrıldım
Boynuz umdum kulakdan ayrıldım**

Ne yüküm bir nefes giderici var
Ne biraz çekmeğine yarıcı var

Ger tonuzlara olmaya buyruk
Âh gitti kulağ ile kuyruk

Bu beyitler aşağıdaki eserlerin hangisinden alınmıştır?

- A) *Harnâme* B) *Şikâyetnâme* C) *Mantık'ı-Tayr*
- D) *İskendernâme* E) *Sihâm-ı Kaza*

AYT 2018

- 11. Zühre'nin annesi sihirbazı çağırıp durumu anlattı: "Padişah, Zühre'yi Tahir'e verecek, ben buna razı değilim. Tahir, vezir oğlu; benim kızım padişahlara layıktır. Bir ilaç ile padişahı Tahir'den soğut..." dedi. Padişah, sihirbazın hazırladığı şerbeti içince Tahir'den soğudu ve onu saraydan kovdu. Tahir ile Zühre birbirinden ayrılınca gece gündüz ağlaştılar. Zühre'nin aşkından deliye dönen Tahir, eline sazını alıp bağlara ve bahçelere gidip türküler söylemeye başladı:**

"Yârden ayrılmaklığım figândır
Dîdelerim pürnem, kaddim kemândır
Tan etmeyin dostlar âh u zârıma
Dostu görmeyeli hayli zamandır"

diyerek gönlünü avutmaya çalışıyordu. Bazen de aklına gelen türkülerini yazıyor ve geçtiği yerlerde bırakıp gidiyordu. Bu şiirler başkalarının eline geçince aşkları bütün şehre yayıldı. Yaşlı kadınlar bu şiirlerden bazılarını Zühre'ye de götürüyorlardı.

Bu parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Bir halk hikâyesinden alınmıştır.
- B) Mensur ve manzum parçalar içerir.
- C) Ait olduğu dönemin dil özelliklerini yansıtır.
- D) Nesil çatışması üzerine kurulmuştur.
- E) Olağanüstü ögeye yer verilmiştir.

AYT 2022

- 12. Kaynağını kutsal kitaplardan alan bu mesnevinin olay örgüsünde asıl kahramanın kıskanılarak kardeşleri tarafından kuyuya atılması, köle pazarında satılması, rüya tabirlerinde bulunması, güzelliğiyle beğenilmesi, tüm sıkıntılara karşı sabır ve sadakat göstermesi hikâyenin önemli noktalarını oluşturur. Bu hikâyedeki gömlek, kuyu, buğday ve rüya tabirleri simgesel değerleriyle anlatımı zenginleştiren unsurlardandır.**

Bu parçada söz edilen eser aşağıdakilerden hangisidir?

- A) *Leylâ vü Mecnûn* B) *Yûsuf u Züleyhâ*
- C) *Hüsrev ü Şîrîn* D) *Şem ü Pervâne*
- E) *Vâmık u Azrâ*

13. Halit Ziya Uşaklıgil'in hikâye kitapları hangi seçenekte doğru verilmiştir?

- A) *Fûruzan-Kâbus*
- B) *Solgun Demet-Nemide*
- C) *Heyhat-Kâbus*
- D) *Solgun Demet-Kırk Yıl*
- E) *Kadın Pençesi-İhtiyar Dost*

FiİLİMSİLER

Fiil kök veya gövdelerinden belirli eklerle türetilen, cümlede isim, sıfat veya zarf görevinde kullanılabilen sözcüklerdir. Fiilimsiler; fiil gibi -ma / -me eki ile olumsuz yapılabilen ancak fiiller gibi çekimlenemeyen kelimelerdir. Fiilimsiler üçe ayrılır:

İsim-fiil

-ma (-me), -ış (-iş, -uş, -üş), -mak (-mek) eklerinin fiil kök ve gövdelerine getirilmesiyle türetilir.

Öğrencilerinin adlarını **öğrenmek** onun için önemliydi.

Çocukların **gülüşü** okulun duvarlarında yankılanıyordu.

Atatürk'ün başarısının kaynağı hiç durmadan **çalışmasıydı**.

Dikkat!

-ma / -me ekini alarak oluşan isim-fiiller olumsuz fiillerle karıştırılmamalıdır:

Hiçbir insana kötü gözle bak**madı**. (olumsuz fiil)
Arkadaşının çocuğuna bak**may**ı kabul etti. (isim-fiil)

Dikkat!

İsim-fiil biçiminde oluşmuş olmasına rağmen zaman içinde kalıplaşarak bir varlığın kalıcı ismi olan sözcükler vardır. Bu sözcükler fiilimsi sayılmaz.

Kızartma yaz günlerinin en güzel yemeğidir.
Kazmayı alıp bahçedeki kalan işleri bitirdi.
O, **dolmay**ı herkesten güzel yapar.

Sıfat-fiil (Ortaç)

Sıfat-fiil adı verilen bu tür kelimeler -an (-en), -ası (-esi), -maz (-mez), -ar (-er), -dık (-dik), -acak (-ecek), -mış (-miş, -muş, -müş) eklerinden uygun olanı ile fiil kök ve gövdelerinden türetilir.

Bilindik eserleri okumayı tercih ediyor.

Çocuklar, **gülen** gözlerle etrafı seyrediyordu.

Dikkat!

Sıfat-fiiller, benzer ekleri kullandığı için çekimli fiillerle karıştırılabilir. Bu duruma dikkat edilmelidir.

Fırtına sebebiyle ağaçların dalları **kırılmış**. (çekimli fiil)
Kırılmış dallar trafiği tehlikeli hâle getiriyor. (sıfat-fiil)

Dikkat!

Sıfat-fiil biçiminde oluşmuş olmasına rağmen zaman içinde kalıplaşarak bir varlığın kalıcı ismi olan sözcükler de vardır. Bu sözcükler sıfat-fiil sayılmaz.

Arabasının **silecekleri** çalışmadığı için fırtınada zor saatler geçirmiş.
Her sabah iş yerine **dolmuşla** gidiyordu.

Zarf-Fiil (Bağ-Fiil, Ulaç)

Zarf-fiiller, fiil kök veya gövdelerine -ıp (-ip, -up, -üp), -arak (-erek), -ınca (-ince), -ken, -maksızın (-meksizin), -asıya (-esiye), -dikçe (-dikça, -dukça, -dükçe), -meden (-madan), -casına (-cesine), -alı (-eli), -dığında (-diğinde), -a...-a, -er... -mez eklerinin getirilmesiyle oluşur.

Atatürk'ün emaneti olan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni dünya **döndükçe** yaşatacağız.

Daha güzel günlere kavuşmak için **durmaksızın** çalışıyordu.

Dersi İzleyelim

Fiilimsiler

1. Aşağıdaki noktalama kurallarına uygun birer örnek cümle yazınız.

Kural: Tırnak içinde olmayan alıntı cümlelerinden sonra virgül kullanılır.

.....

Kural: Anlama güç kazandırmak için tekrarlanan kelimeler arasında virgül kullanılır.

.....

Kural: Kendisiyle ilgili örnek verilecek cümlelerin sonuna konur.

.....

2. Aşağıda verilen cümlelerdeki adlaşmış sıfat-fiilleri bulunuz. Bu adlaşmış sıfat-fiilleri sıfat-fiil hâline getiriniz.

- Kaybettiklerinin yerine bir daha kimseyi koyamadı.
- Yazın kasabanın boğucu sıcağından kaçanlar buraya gelirler.
- Bu sınava girecekler bir ay önce başvuru yapmalılar.

.....

.....

.....

3. Aşağıdaki yazım kurallarına uygun birer örnek yazınız.

Kural: Bulunma durumu eki getirildiği kelimeye bitişik yazılır.

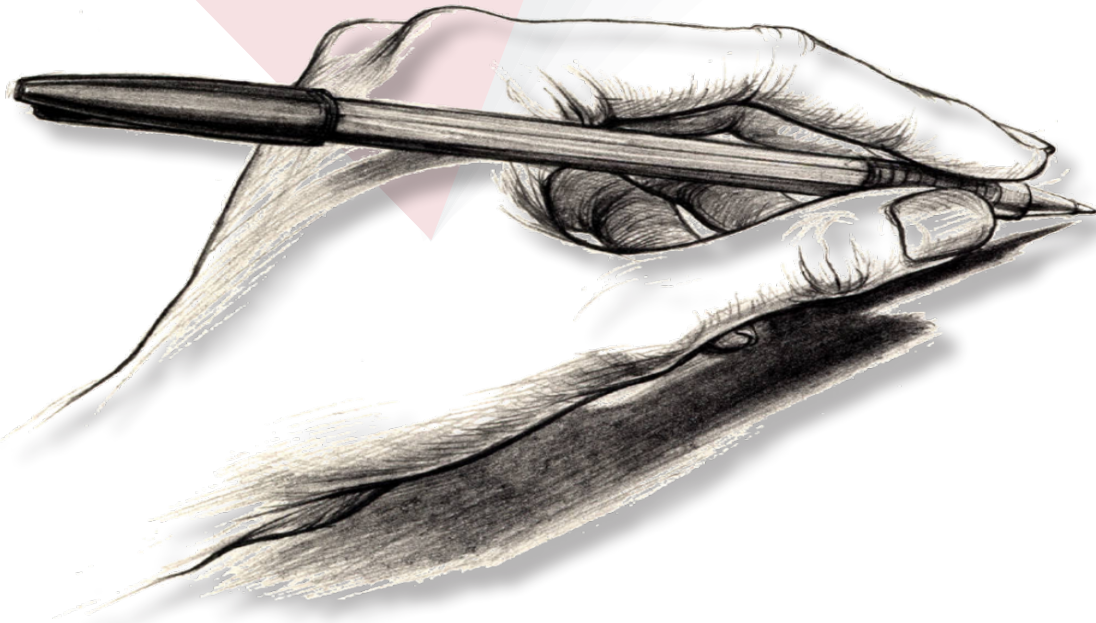
.....

Kural: Bağlaç olan ki ayrı yazılır. Ancak birkaç örnekte ki bağlacı kalıplaşmış olduğu için bitişik yazılır.

.....

Kural: Ses düşmesine uğrayan birleşik kelimeler bitişik yazılır.

.....

1. Fiil kök veya gövdelerinden belirli eklerle türetilen fakat fiil özelliğini yitirerek cümle içerisinde isim, sıfat, zarf görevleriyle kullanılan kelimelere fiilimsi (eylemsi) denir.

Bu açıklamadan hareketle aşağıdaki cümlelerin hangisinde fiilimsi kullanılmamıştır?

- A) Bembeyaz örtüsüyle kış aylarında bir başka güzel olur Doğu Anadolu.
B) Modanın bizi cezbetmesinin nedeni güzel olana duyduğumuz hayranlıktır.
C) Unutma ki çoğa sahip olan değil, sahip olduklarının kıymetini bilen, zengindir.
D) İyi-kötü savaşlarında kötüler başlarda yenseler de sonuçta kazanan hep iyilerdir.
E) Başın dik dolaşmak ve onurlu yaşamak istiyorsan emeğinle kazanmaya çalışmalısın.

2. I. Mutluluğu arayıp bulmak gerçekten de zordur.
II. Yaşam, bir anlamlar dizgesidir karmaşık da olsa.
III. Milletler, edebiyatlarıyla kendilerini ifade ederler.
IV. İnsanın insana en çok benzediği çağ, çocukluk çağıdır.
V. Felsefe yapmak, anlatmaktır; sanat yapmak, duyurmaktır.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde fiilimsi yoktur?

- A) I ve II B) I ve V C) II ve III
D) III ve IV E) IV ve V

TYT 2018

3. (I) Tıpkı insanlar gibi şehirlerin de bir yazgısı, bir ömrü, doğumu ve ölümü vardır. (II) Zamanın karanlık katmanları arasından günümüze ulaşan antik şehirler; farklı dönemlerin, kültürlerin, inançların ve yaşama biçimlerinin tanıklığını yaparlar. (III) Bu nedenle şehirler, uygarlıkların kendi öykülerini yazdıkları bir kitap gibidir. (IV) Onların sayfaları arasında, mazinin acı tatlı anıları gömülüdür ve bunların pek azı tarihin açık sayfalarına yansımıştır. (V) Herhangi bir antik kentin sokaklarını dolaştığınızda, bu kentin tanıtım broşürlerinde yazılardan çok daha fazlasını göreceksiniz.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangilerinde fiilimsi yoktur?

- A) I ve III B) I ve IV C) II ve III
D) II ve V E) IV ve V

TYT 2020

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde büyük harflerin yazımı ile ilgili yanlışlık yapılmıştır?

- A) Bu konuyla ilgili kanun, Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.
B) Leyla ile Mecnun, Türk edebiyatında en çok işlenen anlatılardandır.
C) Bahar mevsiminde bu tepeden Çanakkale Boğazı'nın seyrine doyum olmaz.
D) Kültigin Anıtı, uçsuz bucaksız Orhun Vadisi'nin orta yerinde ziyaretçilerini bekler.
E) XII. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu bu yıl Ankara'da yapılacaktır.

TYT 2020

5. Anadolu'da hangi büyücek kasabaya (I) adım atsanız tuluat tiyatrolarından birine rast gelirsiniz. Hiç değilse çarşı duvarlarında kafilenin yakın zamanda buraya konup göçtüğünü gösteren (II) solmuş ve yırtık bir ilana tesadüf edersiniz. Oyunlar kasabanın tiyatrosunda (III) köy meydanında yahut en büyük kahvede sergilenir. Ahali için aralıksız kahve iskemleleri (IV) üç beş masa; oyuncular için yerden birkaç karış yüksek bir sedir (V) delik deşik iki boyalı perde yeter de artar bile.

Bu parçada numaralanmış yerlerden hangisine virgül getirilemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

TYT 2020

6. Balıkçı () orfinozu () şimdiye dek tuttuklarına hiç benzemeyen bu balığı () heyecanla () özlemle beklemiş () emeğinin karşılığını sonunda alabilmişti ()

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdaki noktalama işaretlerinden hangileri sırasıyla getirilmelidir?

- A) (-) (,) (-) (,) (;) (.)
B) (;) (,) (,) (;) (,) (.)
C) (,) (-) (-) (;) (,) (.)
D) (;) (-) (-) (,) (,) (...)
E) (,) (-) (-) (,) (,) (.)

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde hem isim-fiil hem de sıfat-fiil kullanılmıştır?

- A) Umud, hatırlama; mutluluk ise bir çeşit unutma sanatıdır.
B) Fazıl Hüsnü bir gün bana: "Ben şiiri koklayarak bulurum." demişti.
C) Kabul etmek istemediğimiz fikirlere karşı ne kuvvetli mantığı-mız vardır.
D) Dünyanın en önemli pazar alanları, ekonomik yönden kalkınmış ülkelerdir.
E) Metafiziğin konuları, duyularımız yoluyla algılayamadığımız problemlerdir.

TYT 2020

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcüğün yazımı yanlıştır?

- A) Bu araştırmada bizi şaşırtan bulgu, çevreciliğin barışsever akımlarla çatışmasıdır.
B) O kadar merhametlidir ki yakın arkadaşları arasında karınca-incitmez olarak anılır.
C) Başkentin ortasındaki gökdelenler, etrafındaki binaları yutacakmış gibi duruyordu.
D) İnsanlar, çokbilmiş olarak tanınan kişilerle arkadaşlık kurmaktan uzak dururlar.
E) Orada yaşamamış, o insanlarla hiç bağ kurmamış gibi ne değerbilir ne yol yordam.

Açık Uçlu Sorular - Hikâye

- Muhtemel Cevap:** Halk hikâyelerinde olaylar nesir şeklinde anlatılmakta, nazım kısmı ise saz şairleri tarafından saz eşliğinde dile getirilmekte idi. Bu durum anlatımın daha etkileyici ve akılda kalıcı olmasını sağlamaktadır. Halk hikâyeleri uzun metinlerdir, bu metinler içinde koşma şeklinde söylenen şiirler duyguyu yoğunlaştırmaya yarar.
- Muhtemel Cevap:** Betimleme, varlıkların belirgin özelliklerini tanıtır göz önünde canlandıran bir anlatım biçimidir. Ruhsal betimlemelerde kahramanların psikolojisi; fiziksel betimlemelerde mekânların, kahramanların dış görünüşleri tasvir edilir. Kişilerin psikolojileri, yaşantıları anlatılan çevrenin betimlemelerinde gizlidir. Bu nedenle betimleme hikâyede önemli bir işleve sahiptir.
- Muhtemel Cevap:** Tütün ilk yerli örneklerini *Kıssadan Hisse* ve *Letâif-i Rivâyât* (1870-1893) adını verdiği seri içinde kaleme aldığı hikâyeler ile Ahmet Mithat Efendi verir. Ahmet Mithat Efendi her ne kadar ilk öykü örneklerini vermiş olsa da eserleri teknik yönden kusurludur. Kimi zaman romana yaklaşan hacimdeki örnekleri de barındıran *Letâif-i Rivâyât* serisinde Ahmet Mithat Efendi, özellikle üslubuyla yer yer eski meddah geleneğini devam ettirerek gelenekten kurtulamadığını gösterir. Ayrıca bu ilk örnekler ayrıntılardan uzak olduğu için kimi zaman gerçeklik duygusunu vermekte zorlanır.

Açık Uçlu Sorular - Fiilimsiler / Yazım ve Noktalama

- Cevap:** Son günlerde etrafında olup bitenlerden habersiz görünüyordu, dedi.
Akşam, yine akşam, yine akşam,
Göllerde bu dem bir kamış olsam!
Millî Edebiyat akımının temsilcilerinden bir kısmını sıralayalım: Ömer Seyfettin, Halide Edip Adivar, Ziya Gökalp, Mehmet Emin Yurdakul, Ali Canip Yöntem.
- Cevap:** Kaybettiği kişilerin yerine bir daha kimseyi koyamadı.
Yazın kasabanın boğucu sıcakından kaçan insanlar buraya gelirler.
Bu sınava girecek öğrenciler bir ay önce başvuru yapmalılar.
- Cevap:** Yurtta sulh, cihanda sulh.
Sanki yeniden doğar gibi
Mademki gidiyorsun bırakıp burda beni
Cumartesi < cuma ertesi birbirini < biri biri kaynana < kayın ana

Çoktan Seçmeli Sorular - Hikâye

1 - C	2 - B	3 - A	4 - B	5 - B	6 - C	7 - B	8 - B	9 - A	10 - A	11 - D	12 - B	13 - E
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	--------	--------	--------	--------

Çoktan Seçmeli Sorular - Fiilimsiler / Yazım ve Noktalama

1 - A	2 - C	3 - B	4 - B	5 - A	6 - E	7 - C	8 - E
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Konu Özeti

Konuyla ilgili kısa ve öz bilgiler

Açık Uçlu Sorular

Konuyla ilgili ufkunuzu açacak sorular

Çoktan Seçmeli Sorular

Konuyla ilgili çoktan seçmeli testleri

Neler Öğreneceğiz?

Fasikülde hangi konuların öğrenildiği

Hatırlayalım

Konuyla ilgili önceki bilgiler

Araştırma

Konuyla ilgili detaylı bilgiye ulaşmanız için ödevler

Faydalı Linkler

Konuyla ilgili yararlanılabilecek web siteleri

Kritik Bilgi

Fasikülde geçen konuyla ilgili en önemli bilgi

Bir Örnek de Sen Ver

Konuyla ilgili sizden gelen örnekler

Biliyor musunuz?

Konuyla ilgili çarpıcı bilgiler

Filozof Der ki

Filozofların konuyla ilgili söylediği önemli sözler

Felsefe Sözlüğü

Felsefe ile ilgili kavramlar

Haritada Bulalım

Konuyla ilgili özellikleri haritada işaretleme

Dersi İzleyelim

Konuyla ilgili konu anlatım videoları

Dikkat!

Fasikülde karıştırılmaması gereken bilgiler